Tinn kommune

Arkivsaksnummer:2026/2177-8

Saksbehandler: Hege Søstrand Bu

SAKSFRAMLEGG

Høringsuttalelse til søknad om konsesjon for bygging av Lureelva kraftverk

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Samfunn- og miljøutvalget	35/26	02.09.2026
Formannskapet	72/26	08.09.2026
Kommunestyret	111/26	17.09.2026

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Kommunedirektøren ber om SMUs tilslutning til at saksframlegget oversendes NVE som Tinn kommunes høringsuttalelse til søknad om konsesjon for bygging av kraftverk i Lureelva.

PS 35/2026 Høringsuttalelse til søknad om konsesjon for bygging av Lureelva kraftverk

Vedtak i Samfunn- og miljøutvalget - 02.09.2026:

Kommunedirektøren ber om SMUs tilslutning til at saksframlegget oversendes NVE som Tinn kommunes høringsuttalelse til søknad om konsesjon for bygging av kraftverk i Lureelva.

Behandling i Samfunn- og miljøutvalget - 02.09.2026 :

Votering:

Kommunedirektørens forslag til vedtak ble tatt opp til votering

Enstemmig vedtatt.

Tinn SP ved Barbro Stordalen ønsket følgende protokolltilførsel:

- Den planlagte kraftproduksjonen er på 5,64 GWh per år, tilsvarende strømforbruket til om lag 280 husstander. Dette er et begrenset bidrag til kraftforsyningen, samtidig som tiltaket gir liten direkte samfunnsnytte for Tinn. Når gevinsten er såpass beskjeden, mener vi at hensynet til vernet av Lureelva og de betydelige kultur- og naturverdiene i området må veie tyngre

- Dersom det åpnes for kraftutbygging i Lureelva, til tross for at vassdraget er vernet, vil det kunne skape en forventning om at tilsvarende inngrep også kan aksepteres andre steder i vassdragssystemet. Det vil være i strid med hensynet bak vernet, som nettopp skal beskytte vassdraget mot en gradvis oppdeling og teknisk påvirkning gjennom enkeltvis utbygginger.

- Dersom 5,64 GWh årlig produksjon er tilstrekkelig begrunnelse for å bygge ut et vernet vassdrag, blir det vanskelig å forklare hvor grensen skal gå. Vern må bety at enkelte områder er så verdifulle at de bevares også når det finnes et utbyggingspotensiale

Senterpartiet støtter kommunedirektørens innstilling og anbefaler at NVE avslår søknaden om konsesjon for bygging av Lureelva kraftverk.

Vi vil først understreke at dette ikke er et standpunkt mot vannkraft. Tvert imot. Tinn kommune er bygget på vannkraft og har bidratt svært betydelig til norsk kraftforsyning.

Lureelva ligger i Austbygdåi vassdraget, som ble vernet fordi det representerer et av de siste større uberørte vassdragene i Øvre Telemark.

Den planlagte kraftproduksjonen er beregnet til 5,64 GWh per år, tilsvarende strømforbruket til om lag 280 husstander. Dette er et veldig begrenset bidrag til kraftsystemet,

Kommunen peker på at Lure kulturmiljø er et av kommunens utvalgte kulturmiljøer.

Vi mener også at det er viktig å se denne saken i et langsiktig perspektiv.

Selv om det omsøkte tiltaket isolert sett framstår som begrenset, vil etableringen av kraftverket med tilhørende infrastruktur representere et nytt teknisk inngrep i et vernet vassdrag. En godkjenning kan redusere terskelen for framtidige søknader om utvidelser, kapasitetsøkninger eller andre inngrep, og bidra til en gradvis bit-for-bit-svekkelse av verneverdiene

Dersom man åpner for kraftutbygging i et vernet vassdrag fordi produksjonen er relativt liten og inngrepet framstår som begrenset, må man også kunne svare på hvor grensen skal gå neste gang.

For Senterpartiet handler dette derfor om balansen mellom bruk og vern.

På denne bakgrunn støtter vi kommunedirektørens vurdering og anbefaler at NVE avslår søknaden om Lureelva kraftverk.

PS 72/2026 Høringsuttalelse til søknad om konsesjon for bygging av Lureelva kraftverk

Vedtak i Formannskapet - 08.09.2026:

Saksframlegget oversendes NVE som Tinn kommunes høringsuttalelse til søknad om konsesjon for bygging av kraftverk i Lureelva.

Behandling i Formannskapet - 08.09.2026 :

Olav Lahus orienterte.

Ordfører fremmet forslag om å fjerne deler av setningen i forslag til vedtak for at det skal bli mer riktig.

Votering:

Kommunedirektørens forslag til vedtak med endring ble tatt opp til votering

Enstemmig vedtatt.

PS 111/2026 Høringsuttalelse til søknad om konsesjon for bygging av Lureelva kraftverk

Vedtak i Kommunestyret - 17.09.2026:

Saksframlegget oversendes NVE som Tinn kommunes høringsuttalelse til søknad om konsesjon for bygging av kraftverk i Lureelva.

Behandling i Kommunestyret - 17.09.2026 :

Votering:

Formannskapets vedtak ble tatt opp til votering

Enstemmig vedtatt.

Sammendrag

Den omsøkte utbyggingen vil redusere vannføringen i Lureelva i nær en kilometers elvestrekning og etablere nye permanente tekniske inngrep innenfor Lure kulturminneområde. En ganske beskjeden kraftproduksjon på 5,64 GWh per år kan etter kommunens vurdering ikke oppveie varige og betydelig negative inngrep i et vernet vassdrag og et viktig, kommunalt utvalgt kulturmiljø. Utbyggingen vurderes også å ville gi betydelig negative konsekvenser for friluftsliv, reiseliv, kulturliv, naturopplevelser og annen allmenn bruk av området.

Søknaden tar ikke hensyn til Verneplanens begrunnelse om å verne Austbydeåi som det siste uberørte vassdrag av noen størrelse i Øvre Telemark, der det meste av utbyggbar kraft allerede er bygget ut. Det er en stor svakhet ved søknaden at den mangler en kulturminnefaglig utredning som ville gitt bedre kjennskap og forståelse for viktige kultur- og lokalhistoriske forhold. Søknaden unnlater å henvise til den nylig vedtatte «Kulturminneplan for Tinn kommune 2025-2037», der Lure kulturminneområde er et utvalgt kulturmiljø.

Kommunen vurderer at verneverdiene for kulturmiljøet er vesentlig høyere og den negative påvirkningen av tiltaket betydelig større enn det kulturmiljøvurderingen i søknaden konkluderer med. Også for andre temaer vurderes den samlede belastningen av utbyggingen å være for snevert og lite grundig vurdert.

Etter kommunens vurdering taler de store kulturmiljøverdiene i området klart imot å godkjenne søknaden. Etter en samlet vurdering av tiltakets konsekvenser på vernegrunnlaget anbefaler Tinn kommune at NVE avslår konsesjonssøknaden. Dersom NVE velger å gå videre med søknaden mener kommunen at det må gjøres supplerende utredninger i form av kulturmiljøplan og vurderinger av restfeltfunksjonen til Austbygdeåi, i tillegg til supplerende undersøkelser tilknyttet naturmangold og vannforskriftensa § 12. Dette endrer ikke kommunens primære standpunkt om at søknaden bør avslås.

Saksopplysninger

Behandling av konsesjonssøknaden:

Lure Kraft AS har sendt en søknad til NVE om tillatelse til å bygge et kraftverk i Lureelva. Lure Kraft AS er eid 100 % av Tinfos AS, med mulighet for fremtidig 10% eierskap for grunneiere.

Søknaden skal behandles etter vannressursloven og energiloven. Kommunen er vanligvis konsesjonsmyndighet etter vannressursloven for vannkraftverk med effekt på under 1 MW. Omsøkte Lureelva kraftverk ligger tett opptil denne grensen, med en beregnet effekt på 999 kW. Siden kraftverket ønskes bygget i et vernet vassdrag utløser det imidlertid en unntaks-bestemmelse som sier at NVE skal behandle konsesjonssøknaden.

Høringsfrist for merknader til søknaden er 21.08.2026, men kommunen har fått utvidet sin svarfrist til 18.09.2026. Se vedlagt høringsbrev og konsesjonssøknad for ytterligere informasjon.

Konsesjonssøknaden:

Fallrettighetshaverne og grunneierne ønsker å etablere et nytt småkraftverk og utnytte vannressursene i Lureelva til kraftproduksjon. Det vil årlig bli produsert om lag 5,64 GWh ren og fornybar energi som utgjør strømbehovet til om lag 280 husstander.

Kraftverket vil ha inntak på kote 630 moh. Overløpsterskelen vil bli om lag 30 m lang, og inntil 1,0 m høy (om lag 0,5 m over dagens vannspeil). Oppstrøms terskelen vil et areal på om lag 400 m2 bli neddemt. Oppdemt vannvolum vil være om lag 400-500 m3.

Figur: Lokalisering av planlagt Lureelva kraftverk, Plan – inntak og terskel og 3D-studier etter utbygging

Planlagt kraftverksutbygging vil medføre at vannføringen i Lureelva blir redusert med ca. 17 %. I tillegg blir det tekniske inngrep i form av kraftstasjon, nedgravd rørgate, ATV-vei og permanente tilkomstveier, nettilknytning, jordkabel og riggområder, mm. Søknaden oppgir om lag 34,6 dekar midlertidig arealbehov og om lag 0,9 dekar permanente arealbeslag. Se vedlagte søknad for lokalisering og beskrivelse av området. Tiltaket er ikke detaljprosjektert.

Gjeldende planer, retningslinjer og føringer

- **Verneplan for Vassdrag**

Austbygdåi ble vernet mot kraftutbygging i 1980 gjennom Verneplan for vassdrag II. Verneplanen peker på Austbygdeåi som det siste uberørte vassdrag av noen størrelse i Øvre Telemark, der det meste av utbyggbar kraft allerede er bygget ut. Dette er hovedbegrunnelsen for at verneinteressene er tilgodesett og vassdraget gitt varig vern mot kraftutbygging. Det poengteres også at Telemark fylke er dårlig representert i Verneplanen, samtidig som Austbygdåi vurderes å være godt egnet som referansevassdrag for overvåkingsundersøkelser av forurensningssituasjonen i Skiensvassdraget.

- **Verdier i Austbygdeåe, Tinn kommune i Telemark (VVV-rapport 2000-16)**

Verneverdier i Austbygdåe er beskrevet i VVV-rapporten fra 2000 (Verdier i Vernede Vassdrag). Rapporten omtaler landskap, elveløps- og isavsmeltingsformer, botanikk, fugle-, land- og vannfauna, store kulturminneverdier og friluftsliv. I rapportens sammendrag er Nedre deler av Lure beskrevet som «Dramatisk fossefall i område rikt på kulturminner», gradert med to stjerner som indikerer regional verdi.

Under overskriftene «Landskapsbilde» og «Fremtredende landskapselementer» er Lureelva trukket frem som ett av tre prioriterte delområder:

> *I VVV-prosjektet er det landskapsrom knyttet til selve vassdragsbeltet som er mest interessant. I Austbygdåes nedbørfelt er det da naturlig å trekke fram tilførselselvene som fosser nedover dalsidene, spesielt på østsiden av dalen. Av disse representerer de nedre delene av Lure (LJ) et spesielt spennende landskapselement. Området omkring de fossende nedre deler av elva er omtalt i Tinnsoga (Einung 1926-42)_'"Noko venare naturbilete enn her kann ein kunstmaalar vondt finne"_Dette området er nå gjort tilgjengelig ved at den gamle bygdevegen og brua over Lure er rydda og restaurert (se kap.6). Fossen kaster seg 300m nedover dalsiden for så å roe seg ved den gamle brua, hvor kulturminner fra forrige århundres tømmerfløting og annen utnytting av vassdraget gjør området historisk interessant.*

Rapporten trekker fram Luråsgrenda som et utvalgt delområde for biologisk mangfold med lågurtsskog opp i 550-600 meters høyde og arter som flekkgriseøre, skogkløver, fagerknoppurt, hassel og spisslønn. Luråsgrenda ligger i kort avstand fra Lureelva og er knyttet sammen med kulturminneområdet med stier og gamle veifar. I tillegg er det en kulturhistorisk sterk kobling mellom områdene.

I avslutningskapittelet «Aktuelle trusler» vurderes Kraftutbygging å være en av tre aktuelle trusler mot varig vernede vassdrag. Herfra gjengir konsesjonssøknaden følgende utdrag:

> *I DN og NVEs (1997) klargjøring av regelverket når det gjelder bygging av minikraftverk i verna vassdrag, heter det at "hovedregelen er at det ikke skal bygges kraftverk i vernede vassdrag". Det kan likevel unntaksvis tenkes at mindre kraftprosjekter tillates igangsatt, og i Austbygdåes nedbørfelt har flere grunneiere meldt sin interesse for bygging av småskala kraftverk (Vest-Telemark Næringsutvikling 1999). Dette gjelder elvene Leiråe, Lure, og Ljota.*

- **Stortingsmelding om flom og skred (2025)**

I 2025 fattet Stortinget følgende vedtak ifm behandling av stortingsmelding om flom og skred:

> *«Det åpnes for konsesjonsbehandling av kraftverk over 1 MW i vernede vassdrag, der samfunnsnytten, for eksempel i form av flomdempende effekt, vurderes som betydelig, samtidig som miljøkonsekvensene anses som akseptable.*

- **Vannressursloven**

Etter vannressursloven § 35 kan nye anlegg i vernede vassdrag bare tillates dersom hensynet til verneverdiene ikke taler imot. Dette kommer i tillegg til den alminnelige interesseavveiningen etter § 25 som sier at konsesjon bare kan gis hvis fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper. At kraftverket er prosjektert like under 1 MW innebærer at søknaden ***kan*** konsesjonsbehandles; det innebærer ikke at konsesjon ***skal*** gis eller at kravet etter § 35 om å ivareta verneverdiene er redusert.

- **Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag**

De rikspolitiske retningslinjene angir som nasjonalt mål å unngå inngrep som reduserer verdien for blant annet landskapsbilde, naturvern, friluftsliv, fisk, kulturminner og kulturmiljø. For å

oppnå målene legges det særlig vekt på sikre referanseverdien i de mest urørte vassdragene og friluftslivsverdien i områder nær befolkningskonsentrasjoner.

- **Kommunedelplan for Tinn**

Hele tiltaket ligger innenfor LNF-område i kommunedelplanen. Bygging av kraftverk er derfor i strid med gjeldende arealformål.

Kommunens kommentar
Dersom NVE fatter positivt konsesjonsvedtak vil søknad om dispensasjon fra godkjent arealbruk bli sendt kommunen sammen med detaljplan for miljø og landskap.

- **Kommuneplanens samfunnsdel 2025-2037**

Kommuneplanens samfunnsdel påpeker at våre ressurser skal være drivskaper for nyskapning og vekst, der vi skal forvalte og utvikle nature på en måte som ivaretar det vi har og samtidig skape muligheter for kommende generasjon. Det er derfor satt et hovedmål som påpeker at:

- «Tinn skal sikre en bærekraftig forvaltning av natur, kultur og areal i balanse mellom vern og utvikling».
- Denne målsettingen konkretiseres og følges opp gjennom annet Klima- og energiplanen som gir mer detaljerte føringer.

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens viktigste overordnede plan. Den retning for langsiktig utvikling av Tinn og legges til grunn for alt annet planarbeid og kommunen som tjenesteyter, forvalter og samfunnsutvikler.

- **Klima og energiplan for Tinn kommune 2026-2038**

Klima og energiplanen legger føringer for kommunens arbeid innenfor klima og energi. Her inngår temaer som reduksjon av klimagassutslipp, klimatilpasning og bærekraftig energibruk og energiproduksjon.

Klima og energiplanen følger opp de langsiktige målene fra kommuneplanens samfunnsdel. Planen konkretiserer hovedmålet «Tinn skal sikre en bærekraftig forvaltning av natur, kultur og arealer i balanse mellom vern og utvikling» gjennom følgende delmål: «Utviklingen av energi-infrastruktur skal ha lav påvirkning på natur og landskap, samtidig som lokal produksjon bidrar til forsyningssikkerhet».

Planen påpeker videre: «Kommunen er positive til etablering og oppgradering av vannkraft-anlegg. Dette forutsatt at prosjektene gjennomføres på en måte som ikke medfører vesentlige negative konsekvenser på fysiske kulturverdier eller har negative miljøkonsekvenser». Videre skal kommunen holdes orientert og medvirke der det er relevant, der formålet er å sikre at vannkraftprosjekter skjer på en miljømessig forsvarlig måte. Utbyggingen skal ikke ha negative konsekvenser for verdensarven og kulturverdier.

Kommunens kommentar:
Kommunen kan ikke se at de vurderingene som ligger til grunn for søknaden om bygging av et kraftverk i Lureelva er i tråd med fastsatt politikk. Tiltaket vurderes å ikke være i tråd med verken Kommuneplanens samfunnsdel eller Klima- og energiplanen.

- **Kulturmiljøplan for Tinn kommune 2025-2037**

Lure kulturminneområde er et utvalgt kulturmiljø i kulturmiljøplanen. Verdiene er knyttet til kunnskaps-, opplevelses- og bruksverdier, samt noen generelle egenskaper og sammenligning med den øvrige kulturminnebestanden i kommunen. Verneverdien i området er vurdert slik:

Kunnskapsverdi	- Høy
Opplevelsesverdi	- Svært høy
Bruksverdi	- Høy

Kommunens kommentar:
Kommunen kan ikke se at Kulturmiljøplanen inngår i kunnskapsgrunnlaget for konsekvens-utredning av Kulturmiljø og eller andre relevante vurderinger.

Vurderinger i konsesjonssøknaden

Det planlagte tiltakets forhold til gjeldende planer, retningslinjer og føringer er i konsesjonssøknaden oppsummert slik:

> *Med bakgrunn i lave negative konsekvenser, samt åpning for en mindre utbygging av spesifikt Lureelva gitt i VVV-rapport, anses foreliggende utbygging ikke å være i konflikt med vernegrunnlaget.*

Med andre ord vurderes søknaden å falle inn under unntaksåpningen som lovverket gir for utbygging av varig vernede kraftverk, samtidig som tiltaket ikke vurderes å få negative konsekvenser for vernegrunnlaget.

Kommunens vurdering av konsesjonssøknaden:

Kommunen er uenig i vurderingene over, både når det gjelder grunnlaget for å ta i bruk unntaksbestemmelsen og konsekvensene for vernegrunnlaget.

Konsesjonssøknadens henvisning til at VVV-rapporten skal «åpne for mindre kraftutbygging spesifikt i Lureelva» er etter kommunens vurdering misvisende og framført på feil grunnlag. Slik utdraget er gjengitt i søknaden, framgår det ikke at teksten inngår i et avsnitt som redegjør for aktuelle trusler mot vernede vassdrag, der ordlyden understreker hovedregelen om at det ikke skal bygges kraftverk i vernede vassdrag og tydeliggjøre at mindre kraftverk bare unntaksvis kan tenkes igangsatt.

Henvisningen til at «flere grunneiere innenfor Austbygdeåes nedbørsfelt har meldt sin interesse for bygging av småskala kraftverk» referer til en interessekartlegging som har framkommet i et eget fora (Vest-Telemark Næringsutvikling 1999). Det er ikke noe som tilsier at kraftutbygging i de nevnte elvene er vurdert opp mot unntaksbestemmelsen. Ser man sitatet sammen med øvrige bestemmelser og føringer for vernede vassdrag er det ikke tvil om at varig vernede vassdrag har en svært sterk beskyttelse mot utbygging, og at dette bare kan fravikes dersom hensynet til verneverdiene ikke taler imot det.

Utbygging av Lureelva kan etter kommunens skjønn heller ikke legitimeres i lys av Stortingets oppmykningsvedtak i 2005 knyttet til samfunnsnytte ifm flom og skred, da det planlagte

kraftverket ikke har reguleringsmagasin og ikke synes å være begrunnet med flomdemping eller annen særskilt samfunnsnytte.

Det sentrale aspektet ved vurdering av konsesjonssøknaden er tiltakets konsekvenser for vernegrunnlaget, dvs. hvilken påvirkning det omsøkte tiltaket vil ha på de verdiene som er trukket fram i verneplanen og tilhørende dokumenter.

Virkninger for miljø og samfunn

Konsekvensvurderinger i søknaden

Temaene som er konsekvensvurdert i søknaden framgår av tabellen under. Den samlede konsekvensen av tiltaket er vurdert som **noe negativ**, basert på at konsekvensen for de fleste temaer er vurdert som ubetydelige (0) eller noe negativ (-). I tråd med KU-metodikken er «noe negativ konsekvens» den laveste konsekvensgraden. Ingen fagtema er vurdert å ha stor, svært stor eller kritisk negativ konsekvens.

Tabell 17, sammenstilling av samlet konsekvens

Vurdering av konsekvens	Null-alternativet	Lureelva kraftverk	Vurdering / utført av
Naturmangfold	Ubetydelig (0)	Noe negativ (–)	Konsulent
Vannmiljø	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)	Konsulent
Kulturmiljø	Ubetydelig (0)	Noe negativ (–)	Konsulent
Friluftsliv	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)	Konsulent
Reiseliv	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)	Konsulent
Landskap	Ubetydelig (0)	Noe negativ (–)	Konsulent
Verdensarv	Ikke relevant	Ikke relevant	Konsulent
Naturressurser	Ubetydelig (0)	Noe negativ (–)	Konsulent
Reindrift	Ikke relevant	Ikke relevant	Konsulent
Elektromagnetiske felt	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)	Søker
Forurensning	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)	Søker
Klimagassutslipp	Ubetydelig (0)	Ubetydelig (0)	Søker
Samfunn	Noe positivt	Noe positivt	Søker
Samlet konsekvens	Ubetydelig (0)	Noe negativ (–)	Konsulent

Figuren: Tabellen over er hentet fra konsesjonssøknaden og sammenstiller konsekvensene en etablering av kraftverk i Lureelva vurderes å ha for ulike fagtemaer. Kommunen har lagt farge på tabellen for å synliggjøre de vurderingene som er gjort i søknaden.

Gult: *Ubetydelig konsekvens eller ikke relevant tema*

Rosa: *Noe negativ konsekvens (-)*

Grønt: *Noe positiv konsekvens*

Søknaden oppsummerer med at tiltaket vil ha relativt lave konsekvenser for de verdiene som er oppgitt i verneplanen, nemlig Lureelva som landskapselement og det tilknyttede kulturmiljøet. Kraftverket vil ikke medføre inngrep i registrerte kulturminner og vannuttaket blir såpass beskjedent at det trolig vil ha liten betydning for opplevelsen av Lureelva i landskapet. Lav

miljøkonsekvens skyldes at kraftverket er planlagt i et område der naturområdene er sterkt påvirket av skogsdrift fra før og at vannføringen bare blir redusert med 17%. Som følge av dette vurderes den omsøkte kraftutbyggingen ikke å være i konflikt med vernegrunnlaget.

Kommunens vurdering av konsekvensutredningen

Kommunen mener at konsekvensutredningen sterkt undervurderer verneverdiene i Lureelva og influensområdet til det planlagte kraftverket, samtidig som kunnskapsgrunnlaget synes å være for dårlig. Spesielt for temaet kulturmiljø anser kommunen at verneverdiene er høye og at tiltaket vil ha store, negative konsekvenser på vernegrunnlaget. Også for øvrige temaer som naturmangfold, landskap, friluftsliv og reiseliv synes utredningen å være for snever og dårlig begrunnet. Konsekvensutredningen viser etter kommunens skjønn en generelt manglende forståelse for de verdiene som finnes i området og det vernegrunnlaget som er forankret i vernedokumentene.

<u>Kulturmiljø</u>

Kulturmiljøet er et så viktig vurderingskriterium for utbyggingsspørsmålet at kommunen mener det skulle vært utarbeidet en egen konsekvensutredning for temaet.

Det manglende kunnskapsgrunnlaget framkommer tydelig ved at den nylig vedtatte Kulturmiljøplan for Tinn 2025-2037 ikke er omtalt. I denne planen er Lure kulturminneområde valgt ut som et viktig kulturmiljø i kommunen. Planen vurderer kunnskapsverdien som høy, opplevelsesverdien som svært høy og bruksverdien som høy. Dette står i sterk kontrast til søknadens samlede verdisetting til «middels».

Etter kommunens syn legger søknaden for stor vekt på få registrerte kulturminneobjekter og verdsetter ikke den store kulturmiljøverdien som ligger i sammenhengene mellom det rennende vannet, fossefallet og sporene etter den historiske ressursutnyttelsen, med alle historiene som knytter seg til. Etter kommunens skjønn legges det også for lite vekt på viktige deler av områdets kulturhistorie – som Lureelvens Verksted for Ljåer - det første industrielle anlegget i Tinn kommune og en historisk svært viktig eksportartikkel for kommunen, utvandrerhistorien til Amerika - der unge Jon T. Rue var med i det første organiserte reiseføLget til Amerika og senere ble en amerikansk legende som Snowshoe Thompson og den nære tilknytningen til Luraas-grenda - med sine landskjente bygdekunstnere og verdifulle bygningsmiljøer.

Kommunen vil beskrive identiteten til Lure kulturområde som et kulturhistorisk landskap der natur, vannkraft, tidlig industri- og håndverkshistorie, kunst- og kulturarv, lokalhistorie og utvandrerhistorie møtes. Lure er et helhetlig kulturmiljø der elva, fossen, ferdselsårene, bygningene, produksjonsanleggene og historiefortellingene må ses i sammenheng.

Redusert vannføring, nybygg i form av kraftstasjon, vei, rørgate, riggareal og andre moderne tekniske elementer vil endre lesbarheten, autentisiteten og opplevelsen av det historiske miljøet. Med redusert vannføring vil også det dramatiske elementet i landskapet kunne gå tapt, sammen med forståelsen for hvordan vannets sterke iboende krefter har vært utnyttet gjennom tidene. At elva historisk sett har vært brukt som energikilde, kan ikke kommunen se at er et argument for å akseptere utbygging av et moderne kraftverk som vil forringe elva som midtpunkt og premissgiver for det gamle kulturområdet.

Kommunen ser behov for å påpeke at også bygninger og andre objekter som ikke er registrert som kulturminner i nasjonale registreringer kan ha viktig lokal og regional betydning. Ingen bygninger innenfor kulturområdet kan rives uten godkjenning fra kommunen. Dette gjelder også saga ved utløpet av Lure, et byggverk som i søknaden er forutsatt revet ved etablering av kraftstasjon.

Videre vil kommunen imøtegå søknadens vurdering av at Lure kulturminneområde har begrenset betydning som kilde til historien, fordi det også finnes skriftlige fra perioden. Skriftlige og fysiske kilder er et viktig supplement til hverandre, og sammen utgjør de et langt bedre og rikere grunnlag for å forstå historien enn hver for seg. Formidling har vært et hovedfokus i den omfattende tilretteleggingen som er gjennomført i Lure kulturområde og vil også stå sentralt i den videre utviklingen av området.

Friluftsliv og reiseliv

I søknaden er Lure kulturområdes betydning for lokalmiljøet i Austbygde og kommunen ellers vurdert som liten, både når det gjelder friluftsliv og reiseliv. Kommunen mener at søknaden undervurderer områdets funksjon og potensiale, og stiller seg uforstående til en tilbakevendende vurdering av at området ikke har noen funksjon som adkomstsone og utfartsområde.

Lurheim samfunnshus ligger tett på kulturområdet og er et viktig utgangspunkt for ferdsel og besøk. Den gamle bygdeveien gjennom området er familievennlig og lett å gå, og er istandsatt og opprustet med benker og informasjonsskilt. Det finnes en rekke stier og veifar som knytter kulturområdet til omkringliggende områder, herunder Luråsgrenda. Området blir brukt i forbindelse med kulturarrangementer og -vandringer, det besøkes av turister og andre tilreisende og er et viktig turområde for hele kommunen.

Figur 40, nedre del av Lureelva, sett fra der hvor veien Luråsmogan krysser elva. Et av de restaurerte kvernhusene er synlig på østsiden av elva.

Figur 36, bygg som skal rives ved etablering av kraftstasjon. Foto: Linn Eilertsen.

Figur 35, gamle Lure bru (venstre) og skilting til severdigheter i Lure kulturminneområde (høyre). Foto: Gudrun Meier (hentet fra Google Maps).

Naturmangfold

Kommunen finner det påtagelig at en vannforekomst med svært stor verdi vurderes til ubetydelig konsekvens, samtidig som utredningen beskriver redusert resipientkapasitet, redusert vanndekt areal og mulige endringer i begroing og bunndyr. På den utbygde strekningen vil vannføringen i stor grad være styrt av minstevannføringsslippet når kraftverket går.

Vannforekomsten Lure med bekkefelt (016-2201-R) har god økologisk tilstand og gis svært stor verdi for vannmiljø. Dette tilsier særlig varsomhet og et mål om å bevare dagens tilstand og naturlige hydrologi. Selv der direkte arealbeslag søkes unngått, mener kommunen at anleggsbredde, avrenning, støv, drenering og kantvirkninger må vurderes konkret. Dette gjelder bekkekløften av middels verdi og den kritisk truede og utvalgte naturtypen slåttemark ved Skifterud av svært stor verdi.
Lureelva er naturtypen elvevannmasser, vurdert som nær truet (NT). Konsekvensutredningen erkjenner at regulering vil bidra til ytterligere forringelse av en naturtype som blant annet er rødlistet på grunn av kraftutbygging.

Utredningen opplyser at hekkelokaliteter ikke er kartlagt og at redusert vannføring kan virke negativt. Reirkasser erstatter ikke elvas naturlige hydrologi, næringstilgang og funksjon. Kommunen mener at naturmangfoldloven §§ 8–10 og miljørettslige prinsipper må anvendes på økosystemnivå og med særlig vekt på vassdragets funksjon som restfelt. Kunnskapsmangler om fugl og pattedyr skal ikke brukes som argument for lav konsekvens.

Nedre Lure har et særpreget trappevis fall og regional landskapsverdi. Gjennomsnittstall om 17 prosent vannuttak sier ikke alene hvordan fossen og strykene vil oppleves ved ulike sesonger og vannføringer. Redusert vannføring vil redusere vanndekt areal på stryk- og fossestrekninger, påvirke ferskvannsorganismer og kunne gi et tørrere lokalklima langs elveløpet.

Forurensning:
Støy:
I søknaden vurderes det å være behov for å gjøre støydempende tiltak på kraftstasjonen. Aktuelle tiltak er: isolering med støyisolerende materiale, plassering/lokalisering av kjølevifter for å redusere støy, samt gummigardin og vannlås i utløpskanalen.

I høringssvar til søknaden poengterer nabo at det er kortere avstand til nærmeste støyfølsom bebyggelse enn oppgitt i søknadsgrunnlaget. Merknadsstillers egen bolig påpekes å ligge bare 100 meter fra den planlagte kraftstasjonen, mens Tinn Montessoriskole ligger 280 meter unna. Merknadsstiller krever at NVE i et evt. godkjenningsvedtak stiller vilkår om at det før byggestart skal utarbeides en fullstendig, uavhengig støyutredning som ivaretar alle gjeldende krav. De fire punktene med støydempende tiltak som er redegjort for i søknaden vurderes å være helt utilstrekkelig for å sikre nabolaget. Dette bl.a. fordi tiltak er vage, utilstrekkelige, har liten effekt og er uten konkrete forpliktelser.

Oppsummering konsekvensutredning

Kommunen kan ikke slutte seg til innholdet i de konsekvensutredningene og -vurderingene som foreligger. Både den samlede påvirkningen på verneverdiene og konsekvensene av tiltaket synes for kommunen å være vesentlig høyere enn det som er kartlagt og presentert i søknaden.

Økonomi og samfunnsnytte

I søknaden er det anført følgende fordeler ved tiltaket:

- Økt kraftproduksjon og mer fornybar energi
- Flere arbeidsplasser
- Klimabesparelser ved redusert CO2 utslipp
- Verdiskapning og årlige inntekter av strømpris og grønne sertifikater
- Grunneiere får økt egenkapital og økte lånemuligheter
- Ringvirkninger – lokal verdiskaping inntektsmultiplikator ca 0,6
- Tinn kommune får eiendomsskatt av kraftverkene og økt skatteinngang fra brukene

Kommunens vurdering av økonomiske forhold

Anslag på mulige kommunale inntekter ved kraftutbygging i Lureelva:

- Det avgis ikke konsesjonskraft
- Det blir ikke fastsatt årlige konsesjonsavgifter
- Det betales ikke naturressurskatt
- Eiendomsskatt fastsettes av kommunen som skattemessig verdi.
- Overskuddskatter/selskapsskatt går til staten

De kommunale inntektene kan dermed anslås til **ca. kr. 226 000** i eiendomsskatt når kraftanlegget starter opp. Denne inn inntekten reduseres gradvis etter hvert som årlige avskrivninger trekkes fra.

Konsesjonsbaserte inntekter
Konsesjonen for denne utbyggingen skal behandles etter vannressursloven. Dette betyr at det ikke er hjemmel for å pålegge avgivelse av **konsesjonskraft**. Det vil heller ikke bli fastsatt årlige **konsesjonsavgifter.**

Naturressursskatt

Da denne utbyggingen vil få en merkeytelse langt under grensen for hvilke utbygginger som utløser naturressurskatt, vil kommunen og fylkeskommunen heller ikke få inntekter i form av **naturressurskatt.**

Eiendomsskatt

Lure kraftverk vil være et småkraftverk med generatorer med merkeytelse under 10.000 kVA. For slike kraftverk har lovgiver gitt forenklede verdsettelsesregler. Taksten skal her settes til kraftanleggets "skattemessige verdi" pr. 1. januar i ligningsåret.

Den skattemessige verdien er hva det har kostet å anskaffe anlegget, det vil si den skattemessige inngangsverdien, med fradrag for avskrivninger.

Avskrivningen skal gi uttrykk for det faktiske årlige økonomiske verdifallet på driftsmidlene. Den reelle markedsverdi blir gradvis redusert når kraftanlegget blir eldre og driftsmidlene er utskiftingsklare.

Når avskrivningen fratrekkes den ovennevnte inngangsverdi, kommer man frem til den "skattemessige verdi" for småkraftverkene.

Det opplyses at investeringskostnaden for Lure kraftverk vil ligge på 32,3 mill. kr. Dette indikerer en årlig eiendomsskatt på kr. 226 000 i starten. Denne vil gradvis reduseres etter hvert som årlige avskrivninger trekkes fra, med mindre det foretas nyinvesteringer i kraftverket.

Småkraftverk er i eiendomsskattesammenheng ansett som næringseiendommer og det er kommunens sakkyndige nemnd for fastsetting av eiendomsskattegrunnlag som foretar takseringen.

Overskuddskatter/inntektsskatt
Selskaper eller privatpersoner som eier småkraftverk, er underlagt skatteplikt. Det innebærer at selskapene må betale ordinær overskuddsskatt /inntektsskatt. Dersom småkraftverket er lagt til eget selskap vil overskuddsskatten gå til staten. Dette er tilfelle med Lure Kraftverk som eies av Lure Kraft AS (heleid av Tinfos AS).

Mangler og usikkerhet i søknaden

- Kulturmiljøplanen for Tinn 2025–2037 og kommunens egne verdivurderinger av Lure kulturmiljø er ikke innarbeidet i konsekvensutredningen for temaet Kulturmiljø.
- Temaet Kulturmiljø er ikke utredet gjennom en egen kulturmiljøfaglig rapport. Den verdivurderingen som er gjort bygger i stor grad på nasjonale registreringer og undervurderer betydningen av helhet, autentisitet, sammenhenger, lokal kunnskap, lokal bruk, historiefortelling og formidlingsverdi.
- Nødvendige støyutredninger forutsettes utført iht regelverket for konsekvensutredninger med tilhørende iverksettelse av nødvendige, støydempende tiltak .
- Den samlede belastningen av tiltaket er for snevert vurdert og reflekterer ikke verneplanens hovedbegrunnelse om å bevare Austbygdeåi med sideelver som det siste uberørte vassdrag av noen størrelse i Øvre Telemark, der det meste av utbyggbar kraft allerede er bygget ut.
- Konsekvensene for landskap og kulturmiljø er i stor grad begrunnet med årlig gjennomsnittlig vannuttak uten å redegjøre for virkningene av redusert vannføring. Søknaden mangler en tilstrekkelig sesong- og situasjonsbasert vurdering av synlig vannføring i Lurefossen og elveløpet gjennom kulturmiljøet.
- Det foreligger ingen alternative utbyggingsløsninger og det er ikke utredet noen avbøtende tiltak for kulturmiljø og landskap.
- Kunnskapen om fugl og pattedyr oppgis som noe mangelfull, og hekkelokaliteter for fossekall er ikke kartlagt.
- Søknaden omtaler ikke tydelig hvordan vannforskriften § 12 er vurdert, herunder om tiltaket kan påvirke miljømålet eller kvalitetselementer og hvilke mindre skadelige alternativer som er vurdert.

Konklusjon

Etter en samlet vurdering mener kommunen at den negative påvirkningen på vernegrunnlaget er så stor at tiltaket ikke er forenelig med vernehensynet. Kommunen anmoder derfor NVE om å avslå konsesjonssøknaden.

Dersom NVE likevel går videre med søknaden, ber kommunen om at det før vedtak innhentes en uavhengig kulturmiljøfaglig utredning, en utvidet vurdering av samlet belastning og restfeltfunksjonen til Austbydeåi, supplerende undersøkelser av fugl/fossekall og en dokumentert vurdering etter vannforskriftens § 12. Dette endrer ikke kommunens primære standpunkt om at søknaden bør avslås.

Vedlegg:

1. Høringsbrev for Lureelva kraftverk
2. Konsesjonssøknad for Lureelva kraftverk
3. Konsekvensutredning for naturmangfold og vannmiljø – Lureelva kraftverk
4. Lure kraftverk – konsesjonssøknad – utredning om økonomi
5. Lure kulturområde – historie, bruk og verneverdier
6. Høringsuttalelse Lureelva kraftverk